

учителів музики і хореографії / Ю. Мирівська // Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол.: Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін.]. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2013. – Випуск 8. – Частина 1. – 365 с.

6. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г. М. Падалка. – К.: Освіта України, 2008. – 274 с.

7. Реброва О. Є. Теоретичне дослідження художньо-ментального досвіду в проекції педагогіки мистецтва: [монографія] / О. Є. Реброва. – Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 295 с.

8. Философский словарь / под ред. И.Т. Фролова. – М.: Политиздат, 1991. – 560 с.

9. Ясвин В. А. Образовательная среда. От моделирования к проектированию / В. А. Ясвин – 2-е изд. – М.: Смысл, 2001. – 366 с.

REFERENCES

1. Ananiev, B. G. (1980). *Yzbrannyye psykholohycheskye trudy*. [Selected psychological works]. Moscow.

2. Goncharenko, N. V. (1991). *Henyu y yskusstve y nauke*. [The genius in art and science]. Moscow.

3. Zhuk, Yu. O. (1998). *Rol' zasobiv navchannya u formuvannya navchal'noho seredovyshcha*. [The role of teaching aids in the formation of a learning environment]. Kyiv.

4. Korchak, I. (1990). *Pravo rebenka na uvazhenye*. [The right of the child to respect]. Moscow.

5. Mirovska, Yu. (2013). *Stvorenniya tvorchoho seredovyshcha yak umova motyvatsiyi do formuvannya khudozhn'o-komunikatyvnykh umin' maybutnikh uchyteliv muzyky i khoreohrafiyi*.

[Creation of a creative environment as a condition for motivation to form the artistic and communicative skills of future music teachers and choreography]. Uman.

6. Padalka, G. M. (2008). *Pedahohika mystetstva (Teoriya i metodyka vykladannya mystets'kykh dystsyplin)*. [Pedagogics of art (Theory and methodology of teaching artistic disciplines)]. Kyiv.

7. Rebrova, O. E. (2013). *Teoretychne doslidzhennya khudozhn'o-mental'noho dosvidu v proektsiyi pedahohiky mystetstva: [monohrafiya]*. [Theoretical study of artistic and mental experience in the projection of art pedagogy: [monograph] Kyiv.

8. *Fylosofskyi slovar'*. (1991). [Philosophical Dictionary]. Moscow.

9. Yasvin, V. A. (2001). *Obrazovatel'naya sreda. Ot modelirovaniya k proektyrovaniyu*. [Educational environment. From modeling to designing]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БЕНГРИНЮК Оксана Володимирівна – аспірант Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих ім. І. Зязюна НАПН України, методист науково-методичного центру виховної роботи та позашкільної освіти Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

VENGRINYUK Oksana Volodymyrivna – Postgraduate Student of the Institute of Pedagogical Education and Adult Education named after I. Zyazyun NAPN of Ukraine.

Circle of scientific interests: professional training of the future teacher of musical art.

Стаття надійшла до редакції 23.03.2019 р.

УДК: 37.091.3:784:004.031.42

ЗОТОВА Вікторія Євгенівна – аспірант Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, <https://orcid.org/0000-0003-0548-1774> e-mail: vanilvetochka@gmail.com

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВОКАЛЬНОМУ НАВЧАННІ ПІДЛІТКІВ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Нова парадигма мистецької освіти у XXI столітті трансформує сучасний освітній простір, акцентуючи увагу на індивідуалізації диференціації, альтернативній та варіативній освітніх системах, що адаптуються до змін у

соціально-економічному середовищі країни та до швидких темпів зростання науково-технічного прогресу у світі [7]. Модернізація форм, методів та змісту процесу навчання у закладах початкової мистецької освіти є нагальною потребою, а процес реформування галузі – рушієм, що прискорює суттєві зміни

навчального процесу і ґрунтується на компетентнісному підході з використанням новітніх технологій у вокальній педагогіці зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження методів вокального навчання викладено у працях педагогів академічної школи: А. Варламова, А. Менабені, Д. Кабалевського, В. Багадунова, Л. Дмитрієва та ін. Теоретичні та практичні аспекти вокального навчання є предметом дослідження і сучасного наукового кола освітян: В. Антонюк, Л. Василенко, Т. Ткаченко, Т. Жигінас, Л. Тоцької, Н. Можайкіної, Є. Проворової та ін.

Інтерактивні новітні технології у вокальному навчанні відкривають перед учнями та викладачами широкий спектр можливостей як методично-практичного, так і дослідницького спрямування. Досить цікавою є поява в музичній освіті у 1973 році одного з пілотних проєктів Gmebogosse, також відомого, як «Кіберсонг», що був розроблений GMEB (музично-експериментальна група, м. Бурж). Метою цього експериментально-педагогічного дослідження було вивчення та аналіз природи звуку за допомогою електроакустичного апарату [3]. Термін *інтерактивна педагогіка* вперше з'являється у роботах німецького дослідника Ганса Фріца (1975 рік) [6]. Крім того, поняття «новітні технології» розглядається як ідейно-творчий процес у мистецькій освіті, завдяки запровадженню якого, якість набуття навичок суттєво зростає [2].

Розроблені сучасні інтерактивні технології та методики у мистецькій діяльності зводяться до пошуку нових шляхів по налагодженню суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників педагогічного процесу та стали предметом дослідження Г. П'яtkової, О. Пехоти, Г. Комар, Н. Побірченко, О. Пометун. Організація успішної взаємодії допомагатиме учню відчутти себе активним учасником процесу навчання, продукувати нові ідеї, формулювати і вирішувати творчі завдання, обговорювати проблеми та знаходити шляхи їх розв'язання настільки, наскільки дозволяє це виконати предмет вокального навчання.

Метою статті є дослідження специфіки використання засобів інтерактивних технологій у вокальному навчанні підлітків, в аспекті новітніх підходів та практик.

Вклад основного матеріалу дослідження. Підлітковий вік – період розвитку дітей віком від 11-12 до 15-16 років. Він характеризується глибокою

фізіологічною перебудовою організму та різким піднесенням життєрадісності. В підлітковому віці відбуваються кардинальні зміни в організмі дитини на шляху до біологічної зрілості і статевого дозрівання, інтенсивне формування особистості, енергійне зростання моральних та інтелектуальних сил та можливостей [8]. У 11–12 років з'являються перші ознаки, що вказують на фізіологічні зміни організму та, зокрема, інтенсивний зріст вокального апарату: голосові зв'язки видовжуються, інколи червоніють, і голос втрачає яскравість, важко співати верхні ноти діапазону [5]. Мутаційний період настає у 13-14 років (у середньому) і обумовлений періодом статевого дозрівання. Зміни у звуковидобуванні спостерігаються як у хлопців, так і у дівчаток, але у хлопців більш яскраво, особливо під час переходу з дисканта в бас або баритон, менш різка і більш пізня – під час переходу з альт в тенор. Вчителю слід пам'ятати, що зміни голосу в мутаційний період надзвичайно важливі для його подальшого формування. Характер мутації явище індивідуальне, тож вокальним навчанням у цей період слід займатись лише зважаючи на показання лікаря-фоніатра та фізичний стан і комфорт учня [5].

Розглянемо сутність таких понять, як: «інтерактивність», «технології навчання», «вокальне навчання», науковий аналіз яких наблизить до розуміння визначеної проблеми дослідження.

Термін «інтерактивність» (з англ. *inter* – взаємний, *act* – діяти), – взаємодіяльність – інтерактивність. Інтерактивне навчання, побудоване на взаємодії учня з навчальним оточенням та навчальним середовищем, що слугує сферою освоєного досвіду. Педагог не дає готових знань, але спонукає учасників до самостійного пошуку. В порівнянні з традиційним навчанням в інтерактивному змінюється взаємодія педагога і учня: активність педагога поступається місцем активності учнів, а завданням педагога стає створення умов для їх реалізації [8]. Технології навчання, це в загальному розумінні системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання і засвоєння знань, з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти [8].

Поняття «вокальне навчання» – фахова музична дисципліна завданням якої є: – формування знань в галузі біофізичних механізмів співацького процесу, стійких критеріїв якості співу і співацької

майстерності; – розвиток вокального слуху; – надання знань з основ теорії та методики формування, розвитку та охорони дитячого голосу [4]; – розвиток творчого потенціалу учня; – використання актуального техніко-технологічного ресурсу у процесі навчання.

Отже, методика вокального навчання засобами інтерактивних технологій – це сукупність шляхів і прийомів, використаних для успішного набуття навичок з постановки голосу з налагодженням ефективної суб'єкт-суб'єктної взаємодії всіх учасників навчального процесу.

Сучасну школу вже неможливо уявити без інноваційних програм та методик навчання, актуальних технічних засобів, що впливають на організацію навчального процесу та формування особистості учня. Школа не може існувати поза науково-технічним прогресом, а підліток – найактивніший поціновувач та споживач продукту ІТ-технологій у суспільстві. Т. Черніговська відмічає, що цифрова реальність вже є однією з ознак відбору у соціум. На її думку, якщо уявити собі примарну країну, яка не може собі дозволити увійти у цифрову спільноту, можна вважати, що її взагалі не існує [9].

У наш час діти швидше навчаються користуватися технічним ресурсом, ніж говорити, тож мову техніки тепер можна вважати такою, що відкривається людині змалечку. Ця незвична для вчителів реальність сучасного життя вихованців є даниною часу, яку треба збагнути, прийняти і зробити корисним доповненням до всіх вже наявних досягнень освіти і виховання, що є в арсеналі вчителя музики. У нашому випадку мова йде про всі науково-технічні, теоретично-методичні і практичні засоби, що використовує під час свого уроку вчитель вокалу в закладах початкової мистецької освіти.

Сучасний підліток користується комп'ютерними технологіями у навчальному процесі та у повсякденному житті: через інтерфейс Кінект, смартфони, планшети. Ці ж технічні засоби, як перспективні інструменти для покращення мотивації і зацікавленості учня можуть використовуватися всіма учасниками навчального процесу під час вокальної підготовки [3].

Продовжуючи думку авторів публікації слід зазначити, що в Іспанії, як і в Україні одна з найгостріших проблем мистецької освіти полягає у тому, що викладачі, прихильники застарілих засобів та прийомів у базовому здобутті компетенцій, зазвичай не підтримують творчу складову процесу навчання. Емпіричний досвід і знання таких

педагогів засновані на формалістичних та естетичних критеріях, а не на творчому розвитку учнів, тож автори статті пропонують переглянути співвідношення офіційної навчальної програми, що складається з трьох базових підрозділів: слухання, виконання та створення музики на зміщення акценту у бік останнього, спрямованого на виховання творчих якостей у дитини. Використовуючи на своїх уроках імпровізацію, колективну творчість, створення музики та її запис із використанням найпростіших технічних засобів, музичних інструментів з подальшим аналізом звуку, враховуючи сучасні тенденції, можна згодом покращити якість результату навчання, збільшуючи його творчу складову.

У наш час учитель вокалу, маючи відповідний рівень технічної обізнаності, під час проведення уроку може суттєво збагатити своє спілкування з учнем, застосовуючи весь комплекс надсучасних технічних засобів та продуктів інтернету, прогресивні вокальні школи з онлайн уроками, майстер-класи та лекції, яскраві концертні виступи-зразки, науково-методичні конференції, підбір нового репертуару у будь-якому вокальному жанрі, запис вокальних партій та обмін інформацією з учнем за допомогою найпростіших соціальних інтернет-ресурсів – все це може суттєво збагатити і поліпшити якість взаємодії вчителя з учнем і зберегти дорогоцінний час на більш важливі аспекти навчання – роботу зі звуком та динамікою, розвитком творчої складової, артистизмом у класі.

Інтерактивні технології на уроці музики не вичерпуються використанням новітніх технічних засобів, адже налагоджена якісна співпраця між учнем і вчителем є запорукою успішного процесу навчання. Видатний, відомий світу педагог, музикант М. Казинник у своїй концепції «Школа майбутнього» наголошує на міждисциплінарних формах побудови уроків, пов'язаних однією темою і називає її «комплексно-хвильовим уроком». Він вважає, що дуже корисно для запам'ятовування учня поєднувати, наприклад, вивчення твору із відомостями часу і місця, в яких він був написаний, поєднуючи історичний та музично-виховний аспекти. З матеріалів виступу М. Казинника на конференції у БДПУ ім. М. Танка можна зробити висновок, що не існує окремих навчальних предметів, а всі зроблені у світі відкриття народжувались на зрізі міждисциплінарних знань. Література тісно переплітається з історією, географією; музика, як не дивно, із фізикою. Як приклад, життя

А. Ейнштейна: здійснюючи свої дослідження в області квантової теорії та статичної фізики, вчений надихався грою на скрипці і вважав, що музика і фізика – шляхи пізнання світу [1].

Міждисциплінарний підхід використовуємо і ми з колегами в музичній школі при Академії Сучасної Освіти А+ в м. Києві (інтерактивний освітній простір), практикуючи на своїх уроках сольфеджіо та фортепіано (клас Т. В. Афанасенко), що викладається англійською мовою. Три спеціальні предмети: фортепіано, сольфеджіо, іноземна мова інтегровано співіснують, швидко і якісно поліпшуючи результат здобутих протягом уроку знань. У вищезгаданій музичній школі звичною практикою є співпраця двох-трьох викладачів у класі, наприклад, хореографа, режисера-постановника та вокаліста під час проведення одного уроку у підготовці концертних номерів. Таке поєднання танцю, співу, музики та акторської майстерності є використанням інтерактивних форм та технологій на практиці.

Вчитель на інтерактивному уроці – це координатор, який весь час спонукає учня до дії ні на хвилину не перериваючи процесу взаємодії, але інтенсивність уроку вокалу повинна бути зумовлена віковими, психологічними та фізичними особливостями розвитку підлітка. Легкі вокальні вправи, вокалізи в межах діапазону слід чергувати з роботою над динамікою та органікою поведінки на сцені, розвитком акторських навичок.

Висновки та перспективи подальших розвідок напреду. Теоретико-методичні знання з вокальної педагогіки створюють міцний фундамент для ефективного співіснування класичної, випробованої часом вокальної школи, з інноваційними формами і методами сучасного вокального навчання. Проблема постановки голосу підлітка з урахуванням найновіших педагогічних тенденцій вирішується на основі діяльнісного наукового підходу, через усвідомлення інноваційності процесу навчання і з врахуванням поставлених завдань.

Інтерактивне навчання характеризується інтенсивністю та змістовністю уроку і створює сприятливі умови для розвитку особистості підлітка та творчої складової процесу навчання, підвищує якість і кількість набутих навичок. Специфіка використання засобів інтерактивних технологій у практичній вокальній роботі з підлітками, дозволить зосередитись на особистості учня, його індивідуальних вікових, фізичних, психологічних і соціальних особливостях та пов'язати власний емпіричний аналіз

вокального навчання із теорією класичної та інноваційної мистецької освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Казинник М. С. Матеріали презентації методического образовательного проекта «Школа будущего» [Електронний ресурс]/ головний ред. В. Кореневская. – Минские Новости, 2015. – Режим доступу: <https://minsknews.by/shkola-dlya-geniev-v-minske-sostoyalas-prezentatsiya-obrazovatel'nogo-proekta/>

2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

3. Mastera S. The latest technology for music education work with the support of the Ministry of Education of Spain [Electronic resource] / S. Mastera. // Politechnical University. – 2014. Access mode: https://www.researchgate.net/publication/259900796_New_Technologies_for_Music_Education

4. Можайкіна Н. С. Методика викладання вокалу. Навчально-методичний комплекс з дисципліни / Н. Можайкіна – К., НПУ, 2013. – 80 с.

5. Можайкіна Н. С., Методика викладання вокалу: хрестоматія. / Н. С. Можайкіна. – Київ: Ліра-К, 2016. – 216 с.

6. Пометун О. І. Інтерактивні методики та системи навчання / О. Пометун – К., Шкільний світ, 2007. – 111 с.

7. Пометун О. І. Інтерактивні технології: теорія та методика; посібник / Побірченко Н. С., Коберник Г. І., Комар О. А., Торчанська Т. А. – Умань-Київ, 2008. – 94 с.

8. Український педагогічний енциклопедичний словник / [ред.-упоряд. С. Гончаренко]. – 2-ге вид., оновл. – Р.: Волинські Обереги, 2011. – 552 с.

9. Черниговская Т. В. О недоверии к информации. [Електронний ресурс] / главный ред. А. Семенець – Росбалт, 2019. Режим доступу: <http://izbrannoe.com/news/mysli/v-mire-rukhnulo-srazu-vsye-tatyana-chernigovskaya-o-nedoverii-k-informatsii-i-rasteryannom-cheloveke/>

REFERENCES

1. Kazinnik, M. S. (2015). *Materialy prezentatsii metodicheskogo obrazovatel'nogo proyekta «Shkola budushchego»* [Presentation materials of the methodical education project «School of the future»]. Moscow.

2. *Entsyklopediya osvity. (2008)*. [Encyclopedia of Education]. Kyiv.

3. Mastera, S. The latest technology for music education work with the support of the Ministry of Education of Spain [Electronic resource] / S. Mastera. // Politechnical University. – 2014. Access mode: <https://www.researchgate.net/publication/259900796>

4. Mozhajkina, N. S. (2013). *Metodyka vykladannya vokalu. Navchalno-metodychnyy kompleks z dystsypliny*. [Vocal teaching methods]. Kyiv.
5. Mozhajkina, N. S. (2016). *Metodyka vykladannya vokalu. Khrestomatiya*. [Vocal methods teaching]. Kyiv.
6. Pometun, O. (2007). *Interaktyvni tekhnologiyi ta systemy navchannya* [Interactive technologies and learning systems]. Kyiv.
7. Pometun, O. (2008). *Interaktyvni tekhnologiyi: teoriya ta metodyka; posibnyk* [Interactive technologies: theory and methodology; textbook]. Uman – Kyiv.
8. *Ukrayins'kyu pedagogichnyy entsyklopedychnyy slovnyk*. [Ukrainian Pedagogical Encyclopedic Dictionary]. Rivne.
9. Chernigovskaya, T. V. (2019). *O nedoverii k informatsii*. [About distrust of information]. Kaliningrad.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЗОТОВА Вікторія Євгенівна – аспірант Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, викладач Київської дитячої школи мистецтв № 6 імені Г. Жуковського та Академії Сучасної Освіти А+.

Наукові інтереси: методика вокального виховання у початкових мистецьких навчальних закладах.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ZOTOVA Victoriya Evgenivna – Post Graduate Student of the National Pedagogical University named after M. Drahomanov.

Circle of scientific interests: Methodology of vocal education for elementary artistic educational institutions.

Стаття надійшла до редакції 29.03.2019 р.

УДК 378:373.3/5.091.3-051:78]:005.336.5

КОСІНСЬКА Наталія Леонідівна – аспірант кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, <https://orcid.org/0000-0001-8745-9495> e-mail: kravpik.natalia@gmail.com

ВКЛЮЧЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У ПРОЦЕС ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНО-ОБРАЗНОЇ КУЛЬТУРИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасна національна система освіти висуває якісно нові вимоги до випускників вищих мистецьких навчальних закладів, які потребують створення умов для формування творчої особистості вчителя, підвищення його професіоналізму, що є стратегічними завданнями, визначеними Національною програмою «Освіта». Їх теоретичне й практичне розв'язання зумовлює необхідність дослідження педагогічною наукою широкого кола питань фахової підготовки майбутніх учителів, зокрема вчителя музичного мистецтва, здатного до самореалізації, самовдосконалення в професійній діяльності, високим рівнем естетичної культури, моральних якостей та ціннісних орієнтирів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В наукових працях українських та зарубіжних дослідників є цілий ряд праць, які дозволяють цілісно проаналізувати педагогічні умови формування сценічно-образної культури вчителя музичного

мистецтва у процесі вокальної підготовки (М. Ткач, Н. Овчаренко, О. Олексюк, Т. Стратан-Артишкова та ін.). У педагогічній теорії під педагогічними умовами найчастіше розуміють: «обставини, пов'язані з організацією навчально-виховного процесу із зовнішнім середовищем, де відбувається пізнавальна і навчальна діяльність студентів, спрямована на формування в них певних знань, умінь, навичок» [7, с. 80–82]; «взаємопов'язану сукупність обставин, засобів і заходів у психологічному процесі, що сприяє ефективній професійній підготовці майбутніх фахівців» [6, с. 235]. Однак в педагогічній науці недостатньо дослідженою є проблема формування сценічно-образної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва, насамперед необґрунтованими є педагогічні умови формування цієї якості.

Метою статті є визначення педагогічних умов формування сценічно-образної культури майбутніх учителів

© Косінська Н. Л., 2019
Підготовки, розкриття сутності однієї з ключових педагогічних умов, обґрунтування